

Rapport

CORONA EN ECONOMIE

13 mei 2020

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2020/066

Datum

mei 2020

Auteurs

Melle Conradie
Peter Kanne

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Belangrijkste uitkomsten

Iets minder pessimistische economische verwachtingen

Dit onderzoek gaat over de ervaren impact van de coronacrisis op de Nederlandse economie. Het onderzoek vond plaats van donderdag 7 mei tot dinsdagochtend 12 mei 2020. Er hebben 2.076 Nederlanders deelgenomen. De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017 en daarmee representatief voor Nederlanders van 18 jaar en ouder. Een uitgebreidere verantwoording van het onderzoek vindt u in hoofdstuk 3.

Tevredenheid over economie fors gedaald; maar minder pessimisme over toekomst

Vier op tien Nederlanders (43 procent) beoordelen de huidige Nederlandse economische situatie als tamelijke slecht of heel slecht. Eind maart was dat slechts zes procent.

Weliswaar verwacht de helft van de Nederlanders (54 procent) dat de economie de komende twaalf maanden verder zal verslechteren, maar dit was een maand geleden nog 90 procent. Het aandeel dat denkt dat de economie zich in deze periode weer zal herstellen nam fors toe: van 3 procent naar 34 procent. Het lijkt erop dat dit deel van de Nederlanders van de eerste schrik is bekomen en denkt dat de economische crisis kort zal duren.

Verliezers, maar ook winnaars

Sinds begin maart zag 14 procent zijn inkomsten dalen. Aan de andere kant blijkt 5 procent de afgelopen twee maanden juist meer te zijn gaan verdienen. Zzp'ers hebben – zowel in positieve zin als in negatieve zin – meer te maken met veranderingen. Van 54 procent van de zzp'ers daalde het inkomen. Daarentegen ervoer 11 procent een inkomstenstijging. De situatie van flexwerkers en uitzendkrachten laat een vergelijkbaar beeld zien: 37 procent kende een daling en 32 procent een stijging van inkomsten. Van driekwart van de bevolking zijn de inkomsten onveranderd.

Eén op vijf Nederlanders verwacht een daling van de inkomsten in 2020

Eind maart voorzag 29 procent van de bevolking een daling van inkomsten in 2020. Inmiddels is dit gedaald naar 22 procent. Twee derde van de bevolking (66 procent) denkt dat de eigen inkomsten niet zullen veranderen.

Zelfstandigen verwachten vaker inkomstenstijging én inkomstendaling door corona

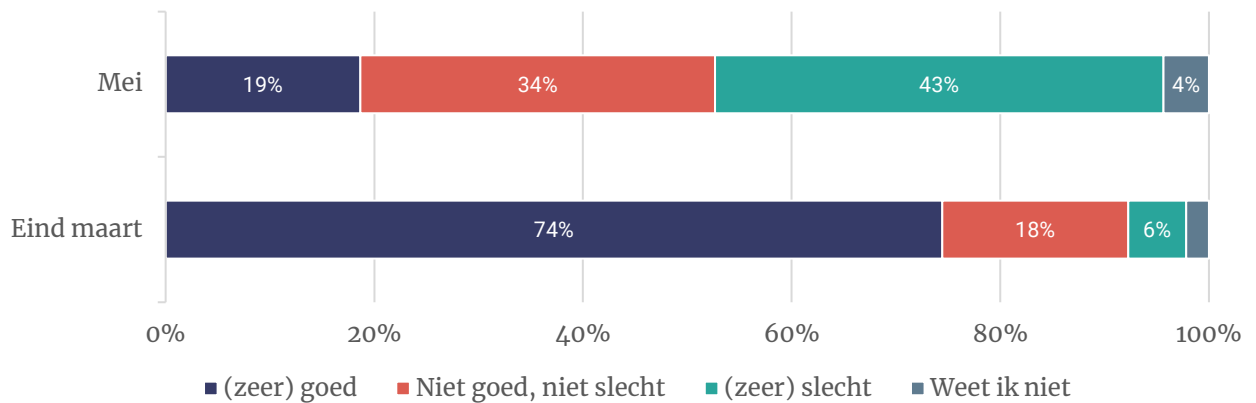
Zzp'ers en flexwerkers ervoeren vaker dan gemiddeld een inkomstenverandering in maart en april en verwachten ook vaker, zowel in positieve als negatieve zin, een inkomstenverandering in 2020. Zo verwacht 52 procent van de zzp'ers dat inkomsten zullen dalen, maar voorziet 16 procent een inkomstenstijging. Van de flexwerkers en uitzendkrachten verwacht 30 procent een stijging en 26 procent een daling.

1 Nederlandse economie

1.1 Tevredenheid over economie fors gedaald

Twee op de vijf Nederlanders (43 procent) beoordeelt de huidige Nederlandse economie als tamelijk slecht of heel slecht (Figuur 1). De economie is volgens de Nederlandse bevolking duidelijk verslechterd. Eind maart, vlak na het begin van de intelligente lockdown, beoordeelde zes procent de economische situatie (van de twaalf voorgaande maanden) als slecht. Het aandeel dat de economie als goed beoordeelt daalde van 74 naar 19 procent.

Figuur 1 – Hoe zou de Nederlandse economie van dit moment beoordelen?

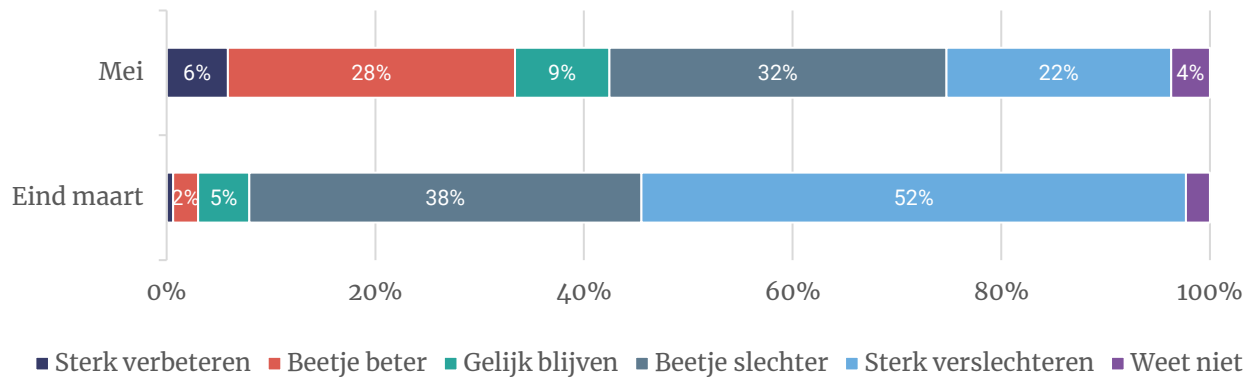
N.B. Eind maart was de vraagstelling 'Als u kijkt naar de afgelopen 12 maanden, hoe zou u dan de Nederlandse economie beoordelen?'

1.2 Minder pessimistische economische verwachtingen

Hoewel de economie nu als minder goed wordt beoordeeld dan ruim een maand geleden, zijn de verwachtingen voor de toekomst ten opzichte van maart wel verbeterd.

Eind maart was de lockdown net in gang gezet en waren door het CPB sombere scenario's voor de Nederlandse economie geschetst. Negen op de tien Nederlanders verwachtten toen een verslechtering van de economie in de komende twaalf maanden. Inmiddels is de lockdown iets versoepeld en zijn onder andere kappers en schoonheidssalons weer open en volgt de horeca in juni.

Nog steeds denkt een meerderheid (54 procent) van de bevolking dat de economie zal verslechteren in de komende twaalf maanden, maar het pessimisme is iets afgenomen (figuur 2). Ruim een kwart van de Nederlanders (28 procent) verwacht dat de economie zich in de komende twaalf maanden iets zal herstellen. Daarnaast voorziet zes procent een sterke economische verbetering. Van de ondernemers verwacht 30 procent een verbetering van de economie en 55 procent een verdere verslechtering.

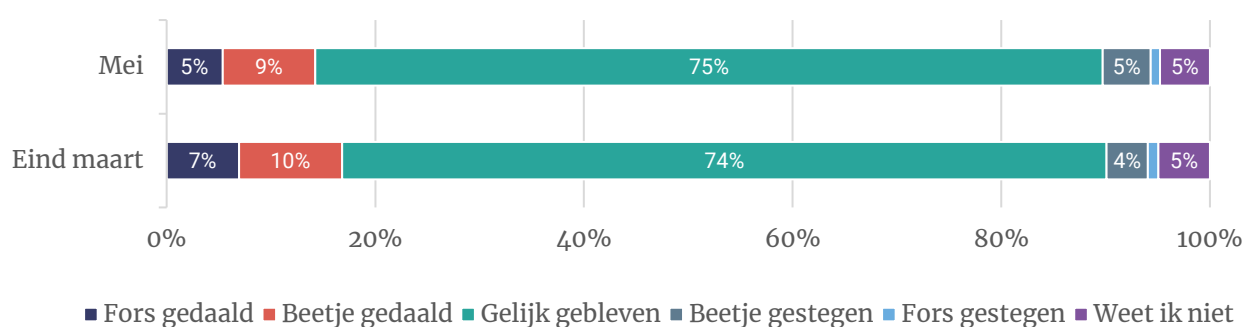
Figuur 2 – Hoe verwacht u dat de Nederlandse economie zich in de komende 12 maanden zal ontwikkelen?

2 Eigen financiële situatie

2.1 Coronacrisis geen invloed op inkomsten van driekwart Nederlanders

Net als eind maart hebben we gevraagd in hoeverre men vanaf begin maart te maken heeft met verminderde omzet of inkomsten. Het beeld aandeel van de bevolking dat geen invloed van corona op de inkomsten merkt is nagenoeg stabiel: zowel in bij de meting van mei als maart geeft driekwart van de Nederlandse bevolking aan dat het inkomen gelijk is gebleven (Figuur 3).

Bij 14 procent is er wel sprake van inkomstenderving, zij ervoeren een beetje (negen procent) tot fors (vijf procent) minder inkomsten. Dit is een significante daling ten opzichte van eind maart toen 17 procent aangaf te maken te hebben met inkomstenverlies. Tenslotte stegen de inkomsten van vijf procent van de bevolking. Dat is vergelijkbaar met het beeld van eind maart.

Figuur 3 - Heeft u in de maanden maart en april te maken gehad met verandering van inkomsten of omzet door de Corona-epidemie? Zo ja, in welke mate? Mijn inkomen is...

Verliezers, maar ook winnaars onder zzp'ers

Van meer dan de helft van de zzp'ers (54 procent) daalde het inkomen. Daarnaast is er onder zzp'ers ook vaker dan gemiddeld (elf procent) sprake van een inkomstenstijging (Tabel 1). Zzp'ers zijn meer dan mensen in loondienst afhankelijk van marktonwikkelingen. Sommige bedrijven, zoals in horeca, zijn gesloten voor publiek en hebben daarom te maken met sterke inkomstendalingen. In andere branches zijn de omstandigheden sinds de corona-uitbraak juist verbeterd, zo hadden winkels in doe-het-zelfartikelen een grote omzetstijging in maart (CBS). Deze tegenstrijdige ontwikkelingen zijn onder zzp'ers duidelijker zichtbaar dan onder de bevolking in het algemeen. Van Nederlanders die bij de (semi-)overheid in dienst zijn, zijn de inkomsten het meest stabiel.

	Fors gedaald	Beetje gedaald	Gelijk gebleven	Beetje gestegen	Fors gestegen	Weet ik niet
Ondernemer met personeel* (n=37)	30%	38%	24%	5%	2%	4%
Zzp'er/freelancer (n=104)	23%	31%	34%	6%	5%	1%
Werkzaam in loondienst, in het bedrijfsleven (n=633)	5%	9%	76%	7%	1%	2%
Werkzaam in loondienst, bij de overheid (=n=164)	1%	7%	85%	4%	1%	3%
Werkzaam in loondienst bij de semioverheid (n=345)	1%	8%	80%	6%	1%	4%
TOTAAL (inclusief niet werkend) (n=2.076)	5%	9%	75%	5%	1%	5%

* indicatief, minder dan 50 waarnemingen

Tabel 1. Heeft u in de maanden maart en april te maken gehad met verandering van inkomsten of omzet door de Corona-epidemie? Zo ja, in welke mate? Mijn inkomen is... (uitgesplitst naar werksituatie)

De meeste Nederlanders met een vast contract of tijdelijk contract merkten in maart en april weinig veranderingen (Tabel 2). Voor respectievelijk 81 procent en 76 procent zijn de inkomsten gelijk gebleven. Dit geldt niet voor flexibele krachten: van 21 procent nam het inkomen fors af en van nog eens 16 procent daalde de inkomsten licht. Maar net als bij de zzp'ers is hier ook terug te zien dat sommige branches en beroepen meer nodig zijn dan voor de crisis en sommige minder. Een kwart van de flexwerkers (23 procent) geeft namelijk aan dat de inkomsten licht stegen in maart en april en van negen procent stegen de inkomsten fors.

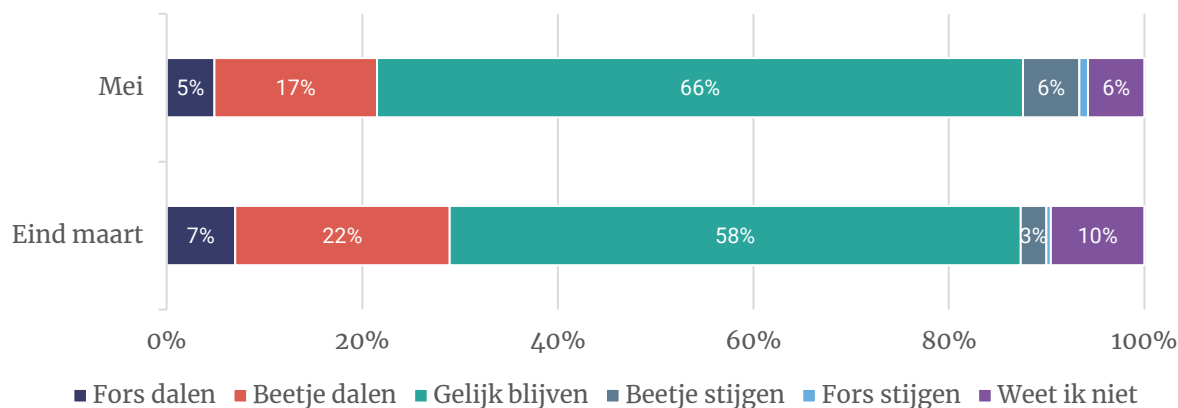
	Fors gedaald	Beetje gedaald	Gelijk gebleven	Beetje gestegen	Fors gestegen	Weet ik niet
Vast contract (n=941)	3%	8%	81%	5%	0%	2%
Tijdelijk contract (n=162)	2%	11%	74%	7%	2%	3%
Flexwerkers, uitzendkrachten, payroll (n=70)	21%	16%	30%	23%	9%	0%
TOTAAL (inclusief niet werkend) (n=2.076)	5%	9%	75%	5%	1%	5%

Tabel 2. Heeft u in de maanden maart en april te maken gehad met verandering van inkomsten of omzet door de Corona-epidemie? Zo ja, in welke mate? Mijn inkomen is... (uitgesplitst naar type contract)

2.2 Eén op vijf Nederlanders verwacht daling inkomsten in 2020

Vijf procent van de bevolking verwacht dat het inkomen in 2020 fors daalt, 17 procent voorziet een lichte daling (Figuur 4). Eind maart was men pessimistischer, 29 procent verwachtte toen een inkomstendaling. Twee derde denkt (66 procent) dat het inkomen gelijk blijft en zeven procent verwacht een stijging.

Figuur 4 - En wat zijn uw verwachtingen voor heel 2020? Verwacht u verandering van inkomsten of omzet door de Corona-epidemie?

Zzp'ers verwachten vaker inkomstenstijging én vaker inkomstendaling door corona

Eén op vijf zzp'ers en freelancers (18 procent) voorziet een forse daling van inkomsten in 2020 door de corona-epidemie (Tabel 3). Daarnaast verwacht 34 procent een lichte daling. Hoewel meer dan de helft van de zelfstandigen dus een inkomstendaling verwacht, is men positiever dan bij de vorige meting. Eind maart verwachtte 24 procent fors minder en 44 procent een beetje minder inkomsten in 2020 door corona. Daarnaast denken zzp'ers meer dan andere groepen (16 procent) dat de inkomsten zullen stijgen, dit was eind maart vier procent.

Ook een deel van de werknemers in loondienst verwacht dat de inkomsten dalen. In het bedrijfsleven is men minder zeker van inkomstenbehoud en verwacht 22 procent van de werknemers een daling. Onder ambtenaren (zes procent) en semiambtenaren (negen procent) ligt deze verwachting lager.

	Fors dalen	Beetje dalen	Gelijk blijven	Beetje stijgen	Fors stijgen	Weet ik niet
Ondernemer met personeel* (n=37)	18%	40%	28%	10%	2%	2%
Zzp'er/freelancer (n=104)	18%	34%	31%	12%	4%	2%
Werkzaam in loondienst, in het bedrijfsleven (n=633)	7%	15%	68%	8%	1%	2%
Werkzaam in loondienst, bij de overheid (n=164)	1%	5%	85%	7%	0%	2%
Werkzaam in loondienst bij de semioverheid (n=345)	2%	7%	75%	8%	2%	6%
TOTAAL (inclusief niet werkend) (n=2.076)	5%	17%	66%	6%	1%	6%

* indicatief, minder dan 50 waarnemingen

Tabel 3 - En wat zijn uw verwachtingen voor heel 2020? Verwacht u verandering van inkomsten of omzet door de Corona-epidemie? (uitgesplitst naar werksituatie)

Werknemers in vaste dienst schatten de eigen situatie het meest stabiel in: driekwart verwacht geen verandering van inkomsten in 2020 (Tabel 4). Voor werknemers met een tijdelijk contract wordt verwacht zeven op de tien geen verandering (69 procent), maar denk men vaker dan mensen in vaste dienst dat inkomsten zullen stijgen (twaalf procent). Flexwerkers en uitzendkrachten hebben vaker zowel in positieve als negatieve zin relatief veel te maken inkomstenveranderingen. Een kwart van de werknemers met een flexibel contract (26 procent) denkt dat het inkomen zal dalen. Daarentegen verwacht 30 procent van de flexwerkers meer inkomsten in 2020 door corona.

	Fors dalen	Beetje dalen	Gelijk blijven	Beetje stijgen	Fors stijgen	Weet ik niet
Vast contract (n=941)	4%	11%	75%	6%	0%	3%
Tijdelijk contract (n=162)	3%	15%	69%	10%	2%	2%
Flexwerkers, uitzendkrachten, payroll (n=70)	15%	11%	40%	22%	8%	4%
TOTAAL (inclusief niet werkend) (n=2.076)	5%	17%	66%	6%	1%	6%

Tabel 4 - En wat zijn uw verwachtingen voor heel 2020? Verwacht u verandering van inkomsten of omzet door de Corona-epidemie? (uitgesplitst naar werksituatie)

3 Onderzoeksverantwoording

Verantwoording

I&O Research voerde een landelijk representatief onderzoek uit onder 2.076 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Dit onderzoek vond plaats van donderdag 7 tot dinsdagochtend 12 mei 2020.

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Het grootste deel van de deelnemers is afkomstig uit het I&O Research Panel (n=1.916). Daarnaast zijn 160 deelnemers via PanelClix benaderd om deel te nemen aan dit onderzoek.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van 2.076 uitkomst van 50 procent is er sprake van een marge van plus of min 2,1 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

